

Geografski problemi pograničnih regija naše zemlje. Jugoslovanski simpozij, Vranje, 28. do 30. 5. 1987.

V tem letu je bil to drugi jugoslovanski geografski simpozij, na katerem so udeleženci imeli zbornik referatov že v rokah. Takšna ekspektivnost, združena z velikimi prizadevanji organizatorja, je nova kvaliteta geografskih znanstvenih sestankov na zvezni ravni, saj močno skrajša poročanje in omogoča kvalitetnejšo razpravo. Zbornik referatov je vsebinsko nadvse koristno gradivo za poznavanje in proučevanje prostorske problematike naših obmejnih, obrobnih, največkrat manj razvitih območij in predvsem tudi Jugovzhodne Srbije, o kateri je bila doslej vsaj nam znana geografska literatura dokaj skopa, predvsem pa tudi že časovno odmaknjena. Ekskurzija, ki nas je tretji dan iz Vranja popeljala preko Vladičin Hana in Surdulice (zaradi odredbe, da mora vsakdo skrbeti za čistočo pred svojo hišo, je to med najbolj čistimi kraji v Jugoslaviji) na 1250 m visoko Vlasinsko planoto z jezerom ter do Bosilgrada z mednarodnim prehodom Ribarci z Bolgarijo, severno od jezera pa do naselja Klisure in mednarodnega prehoda Stražimirovci, je izjemno zanimivost in pestrost tega območja le še potrdila.

Simpozij, ki ga je ob sodelovanju geografov s Pedagoške akademije v Vranju in finančni pomoči delovnih organizacij ter Narodnega muzeja v Vranju organiziral Odsek za geografijo in prostorno planiranje Prirodoslovno-matematične fakultete v Beogradu, je vzbudil dokajšnjo pozornost geografov in negeografov, prisotne pa so bile tudi visoke vojaške osebnosti.

Okrog 45 referatov je bilo razdeljenih na štiri skupine. V prvi skupini, ki je obravnavala načelna vprašanja in meje Jugoslavije, je bilo sedem referatov s sicer raznovrstno problematiko, od zanimivega pregleda vloge Jovana Cvijiča pri nastajanju Jugoslavije in njenih meja preko prebivalstvene problematike naših otokov do problematike onesnaževanja okolja v obmejnih območjih.

Prva dva referenta v tej skupini, Vladimir Klemenčič in Mirko Pak, ki sta bila edina udeleženca iz Slovenije, sta s svojima referatoma o državni meji kot geografskem fenomenu in o meji kot faktorju razvoja obmejnih območij, vzbudila živahno diskusijo, primerjavo in opozarjanja glede ustreznih pristopov in rezultatov pri proučevanju problematike razvoja obmejnih območij in prekomejnega sodelovanja ter glede nalog, ki jih ima geografija pri tovrstnem proučevanju. Na to so opozarjali tudi trije referati in razpravljalci z drugega tematskega področja o mejah in splošnem ljudskem odporu. Ob tem se je utemeljenost tovrstnih geografskih raziskovanj še kako potrdila.

V tretji skupini petih referatov o mejah in prostorskem planiranju so referenti prikazali nekatere elemente iz regionalnih planov, kar je sprožilo živahne polemične razprave o njihovi realnosti, oziroma ekonomski upravičenosti in o problematiki realnega načrtovanja razvoja različnih dejavnosti v obmejnih, največkrat gospodarsko nerazvitih območjih. Pokazala se je potreba po razvijanju tudi najbolj pasivnih obmejnih območij, po preprečevanju nadaljnje depopulacije, skratka možnosti njihove revitalizacije. Glede na kompleksni pristop bi geografska proučevanja lahko bistveno pripomogla k realnim odgovorom na številna zapletena razvojna vprašanja.

Preostalih 27 referatov je bilo uvrščenih v skupino pod naslovom Posebnosti in problemi posameznih obmejnih regij. Najštevilnejši so obravnavali različne probleme Jugovzhodne Srbije. Poleg beograjskih kolegov so več tovrstnih referatov prispevali tudi domači geografi, kar je bilo še posebej dragoceno za spoznavanje prostorske problematike vranjskega območja. Številni so bili še referenti iz Makedonije, dva pa sta bila iz Zagreba in eden iz Novega Sada.

Že večkratni predlog za medrepubliški projekt o tovrstni problematiki ima sedaj

vsekakor večje možnosti za uresničitev, manj pa je priložnosti za intenzivno in bolj organizirano proučevanje naših obmejnih območij, kjer se kljub relativno slabo odprtim mejam v raznih okoljih odvijajo podobni regionalni procesi, predvsem deagrariacija, depopulacija in splošno zaostajanje v gospodarskem razvoju. Resneje se bo treba lotiti teoretičnih in metodoloških izhodišč tovrstnih proučevanj. Pregled v Zborniku navedene literature kaže skoraj popolno odsotnost tovrstne literature, v samih zasnovah raziskovanj in v referatih pa se to močno pozna. Pogrešali smo tudi kartografske prikaze, ki so sicer ena osrednjih geografskih izraznih oblik.

Izid Zbornika pred simpozijem smo že omenili, na visokem nivoju pa sta bila, z izjemo tehničnih sredstev tudi organizacija in vodstvo samega simpozija, za kar gre velika zahvala skupini prizadevnih organizatorjev z neumornim dr. Milorodom Vasovičem na čelu.

Mirko Pak

Seminar Uporaba satelitskih metod teledetekcije za ocenjevanje izrabe tal in za potrebe kmetijstva i gozdarstva, 11. – 13. junija 1987 v Ljubljani

Zvezni statistični zavod išče boljše metode ocenjevanja kmetijskih površin in pridelkov, kot je sedanje subjektivno ocenjevanje s 3200 opazovalci. V tem okviru je slovenski statistični zavod pod vodstvom direktorja mag. T. Banovca prevzel zvezni raziskovalni projekt *Uporaba satelitskih metod teledetekcije za ocenjevanje izrabe tal in za potrebe kmetijstva in gozdarstva*, podprt s strani FAO. Izvajalska skupina je priredila zborovanje, ki je bila javna predstavitev rezultatov dela v letih 1986 in 1987, obenem pa seminar za mnoge, ki želijo spoznati porabnost satelitske teledetekcije. Ker so na njem referirali delegat FAO, raziskovalci iz Madžarske, Turčije in Italije, je imela prireditev mednarodni značaj, čeprav so Slovenci referirali v slovenščini (ob simultanjem prevajanju). Udeleženci smo dobili ob prihodu na seminar v roke tiskane referate v zborniku (v izdaji Statističnega zavoda Slovenije) z istim naslovom kot je ime projekta. Zbornik je zanimiv tudi za našo stroko, saj poroča o tehniki satelitskega snemanja, o osnovah obdelovanja podatkov in izdelave analiz, o izdelavi MSS mozaika Slovenije, o oceni izrabe tal v Sloveniji. Na regionalni ravni so uporabnost preizkušali za oceno kmetijskih površin v občini Ptuj, površin hmeljišč v Savinjski dolini, za sestavo gozda na Pohorju in izrabo tal v občini Krško. Za nas so zanimive v zborniku objavljene barvne karte na osnovi satelitskih snemanj proučevanih regij. Še bolj pritegujejo našo pozornost barvne karte 1 : 750.000 vse Slovenije. Žal je najbolj privlačna, ta z naslovne strani zbornika, za nas neuporabna, ker so zaradi tiskarske napake visokogorske skalne površine označene za kmetijsko zemljišče.

V aridnih, tundrskih, poledenelih, redko naseljenih gozdnatih delih sveta pomeni satelitska tehnika snemanja nedvoumni napredek. Na takem majhnem mozaičnem ozemlju, kot je Slovenija, pa se ta tehnika sooča z uporabo avionskih posnetkov, kartografskim prikazom že zbranih statističnih podatkov in pod. Na seminarju referenti svoje satelitske tehnike niso primerjali z drugimi. Ocenjevali so le verjetnost točne zaznave najmanjših homogenih enot.

Ob sedanji tehniki snemanja in računalniške izrabe dosežene verjetnosti niso posebno vzpodbudne. Toda direktor projekta nakazuje vizijo bistvenega izboljšanja satelitskega snemanja in računalniških kapacitet, kar bo osnova računalniško zasnovanega »Geografsko informacijskega sistema o prostoru« s podatki iz satelitskih snemanj, prostorskih ved in statistike za zelo majhne celice. Tak sistem pa bi nam geografom bistveno olajšal delo.

Za ta zapis sta bila dva povoda. Prvi je dejstvo, da so bili na seminarju geografi le poslušalci, ne pa sotvorci projekta. Na hodnikih je bilo na vprašanje, zakaj tako,